

Наталія Байдюк,

викладачка кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ГАРМОНІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ ВЗАЄМИН У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Системне розуміння готовності майбутніх соціальних педагогів до гармонізації гендерних взаємин та виділення її структурних компонентів: мотиваційно-аксіологічного, інформаційно-теоретичного, організаційно-діяльнісного надає можливість виокремити рівні сформованості професійної готовності соціальних педагогів до гармонізації гендерних взаємин у молодіжному середовищі.

Виходячи з класичного досвіду оцінювання знань, умінь та навичок у системі вищої освіти, пропонуємо застосувати чотирьох рівневу шкалу для визначення сформованості вказаних компонентів, виокремивши наступні рівні: 1-й – низький (консервативний), 2-й – середній (конформістський), 3-й – достатній (базовий), 4-й – високий (професійно-перетворювальний).

Консервативний (низький) рівень готовності характеризується вкрай низьким рівнем сформованості гендерної компетентності; байдужим або навіть негативним ставленням до гендерної проблематики; стійкістю традиційних гендерних переконань та відтворенням традиційних гендерних ролей; низьким рівнем гендерної сенситивності; відсутністю бачення перспектив самореалізації потенціалу власної індивідуальності у нетрадиційних для своєї статі сферах суспільного життя; низьким рівнем гендерно орієнтованих знань; поверхневим розумінням категорій «гендерна рівність», «гендерні відносини», «гендерний підхід»; низьким рівнем поінформованості щодо гендерного законодавства, гендерної політики держави, соціальних та соціально-педагогічних проблем у сфері гендерних взаємин; відсутністю елементарних умінь застосування гендерного підходу у соціально-педагогічній діяльності, реалізації гендерно-орієнтованих заходів та проектів, надання корекційної та терапевтичної допомоги у ситуаціях гендерного насильства та дискримінації.

Студент, що виявляє консервативний рівень готовності, не прагне до зміни існуючого традиційного розподілу гендерних ролей, не бачить сенсу втілювати гендерний підхід у соціально-педагогічній діяльності, байдуже ставиться до гендерної проблематики, часто вважає її зайвою та надуманою. Відсутні системні знання та готовність до їх застосування в конкретних ситуаціях. Такі майбутні фахівці залишається безініціативними щодо побудови гармонійної системи гендерних

відносин у молодіжному середовищі, не виявляють активності у плані самоосвіти та самовдосконалення. В окремих випадках навіть засуджують нетрадиційні прояви гендеру, вбачаючи загрозу для існуючого суспільного порядку, і, як правило, не помічають гендерної дискримінації, у зв'язку з чим самі схильні до сексистських проявів.

Конформістський (посередній) рівень готовності передбачає поверхневу зацікавленість студента гендерною проблематикою, часткову обізнаність з основними поняттями та категоріями у сфері гендерних взаємин, гендерною політикою та гендерним законодавством. Майбутній фахівець визнає цінність ідеї гендерної рівності, ситуативно прагне розвивати власну гендерну компетентність та оволодівати методами конструювання гармонійних гендерних відносин; розуміє основи використання гендерного підходу в соціальній педагогіці та прагне надавати антидискримінаційне соціальне обслуговування, здійснювати захист прав та інтересів особистості від дискримінації за статевою ознакою.

Особистість володіє недискримінаційною лексикою, засуджує прояви сексизму та дискримінації, критично ставиться до існуючої системи гендерних відносин та усвідомлює необхідність реконструкції, але через внутрішню нестійкість власних егалітарних гендерних переконань у реальному житті схильна відтворювати традиційні гендерні ролі. У професійному сенсі так і не переходить до втілення способів гармонізації гендерних взаємин, застосовуючи лише окремі складові гендерного підходу.

Базовий (достатній) рівень готовності передбачає підтримку ідеї гендерної рівності та усвідомлення необхідності її втілення у реальних життєвих практиках. Студент високо оцінює роль гендерно-орієнтованих знань, проявляє стійкий інтерес до їх отримання; чітко усвідомлює переваги партнерської моделі гендерних взаємин та прагне змінювати застрілі гендерні стереотипи; негативно реагує на прояви сексизму та дискримінації, володіє позитивним досвідом реалізації власної гендерної ідентичності у нетрадиційних для своєї статі сферах; добре обізнаний з основними методами, технологіями та механізмами конструювання гармонійних гендерних відносин у сучасному суспільстві, гендерною політикою та гендерним законодавством.

Майбутній фахівець успішно розв'язує задачі, що передбачають цілепокладання та планування дій, володіє добре сформованими вміннями попереджати й конструктивно розв'язувати міжособистісні гендерні протиріччя та конфлікти, будувати гармонійні стосунки з представниками іншої статі у особистому та професійному сенсі; стимулює участь молоді у роботі недержавних організацій, діяльність яких пов'язана з питаннями забезпечення гендерної рівності; здійснює діагностику гендерної компетентності особистості; демонструє наміри

розширювати зони саморозвитку, самореалізації потенціалу особистості незалежно від впливу гендерних стереотипів.

На базовому рівні готовності наявні елементи пошуку нових рішень у стандартних соціально-педагогічних ситуаціях. Студент готовий добирати індивідуальні стратегії і тактики професійної діяльності у сфері гендерних взаємин, критично застосовує гендерну теорію для аналізу власного життєвого та професійного досвіду; володіє технологіями інтерактивного навчання, використовує їх потенціал у процесі набуття молоддю досвіду гармонійної гендерної взаємодії та рівноправного співробітництва.

Професійно-перетворювальний (високий) рівень готовності характеризується високим ступенем результативності навчання, глибокою інтеріоризацією гендерно-орієнтованих знань, стійкістю егалітарних гендерних переконань та активним відтворенням відповідних ролей у професійному та особистому житті; позитивно-емоційною спрямованістю професійної діяльності у сфері впровадження ідеї гендерної рівності. Студент володіє високим рівнем комунікативної компетентності в умовах міжстатевої взаємодії; застосовує прийоми організації спілкування на принципах толерантності та партнерства, уміло створює дружню атмосферу спілкування між юнаками та дівчатами; ефективно попереджає й конструктивно розв'язує міжособистісні гендерні протиріччя та конфлікти, виявляє високу готовність навчати молодь ненасильницьким методам вирішення проблем у відносинах з представниками іншої статі.

Майбутній фахівець розробляє і втілює гендерно-орієнтовані соціальні проекти; ефективно організовує інформаційно-просвітницькі та профорієнтаційні заходи, спрямовані на жіночі та чоловічі гендерні групи; використовує потенціал вільного часу з метою підвищення гендерної компетентності молодих людей.

Студент здійснює соціально-психологічну діагностику гендерної компетентності особистості, визначає ціннісні установок та гендерні ідеали молоді; на високому рівні надає терапевтичну та корекційну допомогу особам, що зазнали гендерної дискримінації чи потрапили у ситуацію гендерного насильства; надає антидискримінаційне соціальне обслуговування, здійснює захист прав та інтересів особистості від дискримінації за статевою ознакою, активно сприяє продуктивному виконанню гендерних ролей; творчо використовує інтерактивні методи навчання у сфері гендерних відносин.

У сфері освіти студент виявляє високий рівень готовності до проведення уроків гендерної грамотності у навчально-виховних закладах; демонструє високий рівень готовності застосовувати сучасні технології гендерної освіти (тренінги, квести, флешмоби, відео лекторії); прагне до поширення ідей гендерної рівності через культурно-просвітницькі акції.

Варто зазначити, що з кожним наступним рівнем готовності зростає професійна активність майбутнього фахівця, діяльність набуває цілеспрямованості та систематичності, підвищується її ефективність. На професійно-перетворювальному рівні вагому роль відіграє творчість та майстерність.

Список використаних джерел

1. Впровадження гендерного підходу в систему вищої освіти України: досвід та кращі практики Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти ВНЗ 2012 - 2014 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/11251.pdf> – Дата звернення : 21.03.2017

2. Гришак С. М. Підготовка майбутніх спеціалістів соціальної сфери до реалізації ідеї гендерної рівності в професійній діяльності : дис. канд. пед. наук : 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Гришак С. М. – Луганськ, 2007. – 269 с.

3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України протокол від 29.03.2016 № 3 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>

4. Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту : наказ Міністерства освіти і науки України 10.09.2009 р. № 839 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/183> – Дата звернення : 21.03.2017